

1998. GADA 19. SEPTEMBRĪ VAROŅU IELĀ ATKLĀTI ATJAUNOTIE 2. PASAULES KARĀ KRITUŠO VĀCU ARMIJAS KARAVĪRU KAPI

Sakārtos vācu karavīru kapus

Ar Latvijas Brāļu kapu komitejas iniciatīvu un pēc Vācijas Brāļu kapu komitejas pieprasījuma ir izstrādāts vācu karavīru kapu sakārtošanas projekts Varoņu ielā Valkā. Ja vācu pusi apmierinās izstrādātais projekts un darbu tāme, tad pavisam drīz Kaselē izlems šī projekta realizācijas iespējas. Valkas nodokļu maksātāju naudu šajā projektā neizmantos ne mazākajā mērā. Izveidotajā projektā paredzēti lieli darbi – iekārtos ne tikai vācu karavīru kapus, bet sakārtos arī tuvāko apkārtni, iespējams mainīs arī Valkas Brāļu kapu fasādi. Darbu veikšanas konkursā ir pieteikušās vairākas firmas, tostarp arī Smiltenes "8CBR". Darbi uzsākti sākoties jau rudenī. Kā pastāstīja Valkas rajona pieminēkļu aizsardzības inspektore Vineta Skutēna, šis projekts acimredzot tiks reali-

zēts, pateicoties valcēniešu iepriekš veiktajiem darbiem vācu kapu sakopšanā. Vācu brāļu kapu komitejas pārstāvis Bāra kungs personīgi apskatīja vācu kapus gan Valkā, gan Valgā un atzina, ka latvieši krietni godbrižīgāk un korektāk attiecas pret krietušuajiem karavīriem. Tieši tādēļ izlemts finansēt Valkas kapu sakārtošanu. Vienīgi plāksnītes ar kritušo vārdiem izgatavos Vācijā. Interesanti, ka civiēt sakārtotajos vācu kapos Kurzemē bija jāizrok un jāidentificē visi kritušie, bet par Valkas Brāļu kapos guldītajiem visa informācija ir zināma un tādēļ nekādas izrakšanas nav nepieciešamas. Ar pašu projektu un tā realizācijas aspektiem sīkāk iepazīstināsim lasītājus pēc tā apstiprināšanas.

Aldis Dubljans

Ziemeļlatvija, 1997, 16. aug.

Vācu karavīru kapus Valkā atklāj vērienīgi

Sestdien Valkā, Varoņu ielā svēnīgi atklāja vācu karavīru kapus. Uz kapu atklāšanu bija ieradusies Vācijas vēstnieks Latvijā – viņa ekselence Horsts Valzeļa kungs (2. attēlā) un divi autobusi ar vācu puses interesentiem, kritušo piederīgajiem, kapu sakopšanas organizāciju vadītājiem, daudzi valcēnieši, sabiedrisko un politisko organizāciju pārstāvi. Šos jaunizveidotos kapus svērti Valkas – Lugažu draudzes mācītājs Arnis Bušs un Latvijas luterāņu arhibīskaps Jānis Vanags. Kapu atklāšanas scenārijs ar Valkas stīgu trio un pūteju orķestra grupas piedalīšanos liks, lai arī vērienīgs, tomēr itin jauks, sirsnīgs un aizkustinošs.

Pilsētas mērs Inta Laganovska valcēniešu vārdā solīja, ka tajās dienās, kad Valkas pilsētā būs Atmiņu atceres dienas vai kapuvēlki, šajā vietā mēs katrs atnāksim un noliksīm ziedus to piederīgo vietā, kuri nevarēs tik bieži atbraukt uz mūsu mazo pilsētiņu.

Ziemeļlatvija, 1989, 22. sept.

10 II PASAULES KARĀ VALGAS-VALKAS KAUJĀS KRITUŠO VĀCU KARAVĪRU KAPSĒTA Varoņu ielā

Šie vīri krita Valgas – Valkas kaujās, kad padomju armija uzbruka Valgai no 3 pusēm

vienlaicīgi. Pirms atkāpšanās caur Valku Ergemes, Valmieras, Sedas virzienā par savu goda pienākumu tika uzskatīts apbedīt kritušos līdzgaitniekus. Kapu vienotie elementi ir metāla zobeni, soli, ugunstrauki, metāla un betona krusti ar uzrakstiem. Kapu kapliču sākotnēji uzbūvēja Sv. Jāņa luterāņu baznīcas latviešu draudzei, kurai pēc robežas novilkšanas starp Igauniju un Latviju bija nepieciešams dievnamš arī Latvijas pusē.

Vācu karavīru kapi Valkā sakārtoti

Vācu karavīru kapos Varoņu ielā ieradās brīdī, kad darbu pasūtītais Vācu karavīru kapu kopšanas apvienība Eberharda Bāra (attēlā otrais no kreisās) kunga personā un darbu vadītājs firmas AKM īpašnieks Pēteris Zvaunis (attēlā 1. no kreisās) parakstīja darba nodošanas un pieņemšanas protokolu. Tur piedalījās arīdzan Brāļu kapu komitejas pārstāve Gunta Kalniņa (1. attēlā 1. no labās), kapu projekta autors arhitekts Dainis Bērziņš (attēlā 2. no labās), kurš strādā "Arhitekta Vecumnieka birojā". Viņu arī lūdzu raksturot projekta norises gaitu un komentēt rezultātus.

Projekts ir tapis, pateicoties Vācu karavīru kapu kopšanas apvienībai, šīs apvienības finansējuma ciešā sadarbībā ar Brāļu kapu komiteju. Firma AKM konkursa rezultātā ieguva tiesības īstenot šo projektu. Runājot par šo projektu, noteikti jāatzīmē Intas Laganovskas kundzes aktīvā līdzdalība darbu sekmēšanā. Projektēšana sākās pagājušā gada pavasarī, pēc tam sākās aktīva būvfirmas meklēšana,

kurā varētu iekļauties šiem darbiem atvēlētajai līdzekļos. Būvdarbi sākās pavasarī, un var uzskatīt, ka šodien (9. septembrī) tie ir beigušies. Domāju, ka valcēniešiem ir svarīgi, ka būvdarbi ir notikuši ne tikai pie vācu karavīru kapiem, Vācu karavīru kapu kopšanas apvienība un Valkas pilsēta ir atradusi līdzekļus, lai pilnvērtīgākos materiālos izveidotu arī latviešu 1. pasaules kara brīvības cīņu Brāļu kapu fasādi. Betona stabiņi ir aizstāti ar daudz augstvērtīgākiem, izturīgākiem un cēlākiem akmeņstabiņiem. Ir nomainīti arīdzan centrālo vārtu stabi, un pašlaik notiek bruģēšanas darbi. Vēl šodien asfaltējam ceļiņu uz kapliču. Dīvmēžl daudzām valcēniešiem reiziēm nāksies pa to iet. Vācu kapu izveidošana ir devusi lielu ierosmi diezgan plašās teritorijās sakopšanai. Domāju, ka visi valcēnieši piekritīs – tas izskatās labi. Vācu puse uzņemamā ir turpmākās kapu uzturēšanas izmaksas.

→ 5. lpp.

Ziemeļlatvija, 1998, 15. sept.

5. Vācu karavīru kapi, pieminēklis 1919. gada brīvības cīņās kritušajiem

Valkas rietumu daļā atrodas kapi, kas veltīti Latvijas atbrīvošanas cīņās kritušo Valmieras kājnieku pulka 18 karavīru piemiņai. Tos vienotie elementi ir metāla zobeni, soli, ugunstrauki, metāla un betona krusti ar uzrakstiem.

Kapu kapliču sākotnēji ir celta pēc Igaunijas Sv. Jāņa luterāņu baznīca latviešu draudzei, kurai pēc Valkas sadalīšanas bija nepieciešams dievnamš Latvijas pusē.

Kapos ir uzstādīts 1922. gadā celts pieminēklis. Tos ir tēlnieka Emīla Meldera-Millera vienīgais monumentālais darbs, kas pieskaitāms latviešu mākslas kubistiskajam novirzienam. Skulptūras pamatne ir sašaurināta uz augšu, paņi figurā veidota vispārīgā formās. Šis pieminēklis bija pirmais, ko Latvijā uzcēlo Pirmā pasaules kara un brīvības cīņu piemiņai.

→ 1. lpp.

Sodien par to ir panākta principiāla vienošanās. Ceru, ka arī valcēnieši rūpēsies, lai šī vieta labā stāvoklī saglabātos vienmēr.

— Kad paredzēta kapu oficiāla vai svēnīga atklāšana?

— Tā notiks 19. septembrī Pulcsten 14.00. Uz to ieradīsies Vācijas vēstnieks Latvijā, pārstāvji no Vācu kapu kopšanas apvienības, Brāļu kapu komitejas, projektētāji, būvētāji un citi šajā projektā iesaistītie cilvēki.

— Kādi apstākļi noteica šo kapu pasveikuma izskatu?

— Izņēmumu noteica divas lietas: tas ir mūsu klasika Meldera veidots pieminēklis ar savu formu un vācu karavīru kapu tradīcijas, kuras ir līdzīgas visiem vācu karavīru kapiem neatkarīgi no tā, vai šie kapi ir Āfrikā, Krievijā vai Latvijā. Es vairāk izjūtu tas lietas, ko nosaka mūsu kapu tradīcijas. Istenībā tā ir ļoti komplicēta situācija, ka vācu karavīru kapu vidū atrodas nozīmīgs latviešu mākslas pieminēklis, tautai nozīmīgi Brāļu kapi. Saprotami, kā arī tie ir jāpāpauzas vācu kapu tradīcijām, jo te gul viņu tautieši. Šiem viņu kapiem ir jābūt apstāstītiem ar savu silu vienoti neatkarīgi no atrašanās vietas. Konkrēti tās ir trīs krustu grupas un centrālās krusts ar tam raksturīgajiem elementiem. Visi krusti ir izgatavoti tepat Latvijā. Izskatās 3 krustu grupas ir raksturīga lieta tiem kapiem, kur nav zināms apbedītais cilvēks katrā kapu kopnā.

Valkas situācijā ir zināmi vārdi, miršanas gadi un dienesta pakāpes, bet nav zināma konkrēta cilvēka atrašanās vieta, un tāpēc visi vārdi ir sarakstīti uz vienas kopējas plāksnes. Loti iespējams, ka te vēl nav uzrakstīti visi kritušo vārdi. Pašlaik to ir 362, un kā stāsta vecie valcēnieši, te vajadzētu būt apglabātiem vairākiem karavīru, nekā minēts sarakstā. Iespējams, ka arhīvos vēl atradīs citus te apbedīto vārdus un plāksņu skaits tiks papildināts.

Firma AKM īpašniekam un būvdarbu vadītājam Pēterim Zvaunam kungam jautāju, cik lielā mērā te kapu sakārtošanā piedalījās valcēnieši?

— Firma AKM izsaka ļoti lielu pateicību visām personām, kuras šajā darbā piedalījās, īpaši 7. ceļu daļā darbiniekiem, Valkas komunālajiem uzņēmumiem par atsaucību un nesavtīgu palīdzību, par pretimnākšu atbilstīgi uz katru soļu. Mums bija viegli sastrādāties ar visiem cilvēkiem. Uz šiem kapiem skatoties pragmatiski, var sacīt, ka Valka ir ieguvusi ne tikai šo sakopto vietu, bet arī investīciju naudu no Vācijas, kura ir palīdzējusi konkrētiem cilvēkiem kādu brīdi pašrādāt un saņemt par to atļauzību. Un vēl, Valka ir labs paraugs, kā šā laikā var izdarīt tik daudz un kā tam vajadzētu izskatīties arī citās dzīves situācijās. Te ir labs paraugs, kā veidojas mūsu domāšana attiecībā pret vīdi, pret cilvēku attiecībām.